

מעט מן האור - פרשת שופטים, ג אלול תש"ע

"והשיבה שופטינו כבראשונה"

ארבעה "דורות" אלו של סמיכה. עד היום לא הצליחו החכמים לחדש את הסמיכה.

שלוש המילים האחרונות בדברי הרמב"ם, "והדבר צריך הכרע", יכולות להתפרש בכמה אופנים. האפשרות הפשוטה ביותר היא, שאחרי שחידש הרמב"ם שהסכמת כל חכמי ארץ ישראל מאפשרת לחדש את הסמיכה, הוא סייג את דבריו, ואמר שאינו בטוח שכן הוא הדבר, ועל זה מסתמכים המתנגדים לחידוש הסמיכה בצורה הנזכרת. ויש מי שאומר שהקושי הגדול הוא לאסוף את חכמי ארץ ישראל ושיסכימו פה אחד על חידוש הסמיכה. דבר זה צריך מאמץ גדול מצד אישיות הלכתית שיש בידה הכוח לשכנע את שאר החכמים. זהו הדבר שצריך להכריע בו. תאורטית הדבר אפשרי, מעשית הדבר קשה לביצוע. אלו הם דברי הרמב"ם. זהו חזונו. לזה יש לשאוף לאור משנתו.

הדברים לקוחים מ"ספר שופטים", שיצא לאור בהוצאת "מפעל משנה תורה", ששם לו למטרה להנגיש את החזון הגדול של היהדות בניסוחו הנשגב של הרמב"ם ובביאור תמציתי ונפלא לכל החפץ בדבר.

צריך לחדש תחילה את הסמיכה. אלא שקשה לעשות זאת בימינו, כיוון שפסקה הסמיכה כבר בימי האמוראים. וכבר אמרנו שהסמיכה מועילה רק כשהסומך הוסמך בעצמו על ידי סמוך. ומאליה עולה השאלה: כיצד ניתן לחדש את הסמיכה, שהיא התנאי הראשון להשבת הסנהדרין? בשאלה זו התחבטו גדולי ישראל במהלך הדורות, אבל לא ניתנה לה תשובה ברורה. הרמב"ם, שפסק בספרו בכל התורה כולה, גם לתקופה שאינה בימיו, התייחס גם הוא לשאלת החזרת הסמיכה. וזה לשונו:

נראין לי הדברים, שאם הספימו כל החכמים שבארץ ישראל למנות דיין ולסמך אותן - הרי אלו סמוכים, ויש להם לדון דיני קנסות, ויש להם לסמך לאחרים... והדבר צריך הכרע.

כשהרמב"ם פותח את דבריו באמירה "נראין לי הדברים", משמעות הדבר שאין מקור מפורש להלכה, ושהוא מסיק את הדברים מלשון התלמוד. לדעת הרמב"ם, אם יסכימו כל חכמי ארץ ישראל לסמוך את אחד החכמים שבדור, ניתן יהיה לחדש את שרשרת הסמיכה, כשאותו סמוך יסמוך אחרים.

על סמך פסיקתו זו של הרמב"ם נעשה ניסיון לחדש את הסמיכה מיד לאחר גירוש ספרד. תלמידי החכמים שהתיישבו בצפת, ובהם ר' משה מיטראני, סמכו את ר' יעקב בירב, והוא סמך את ר' יוסף קארו בעל "שולחן ערוך". ר' יוסף קארו סמך את מהר"ם אלשיך, והוא סמך את ר' חיים ויטאל. אלא שבעקבות התנגדותו של תלמיד חכם אחד באותו הדור, לא קיבלה הסמיכה את ההסכמה הדרושה לה, ולא החזיקה מעמד, והיא בטלה מאליה אחרי

"השיבה שופטינו כבראשונה" היא תפילה שמתפלל כל יהודי שלוש פעמים ביום. אלא שהחזרת מערכת המשפט היהודית אינה פשוטה. כדי שיוכל דיין לשבת בבית הדין, הוא חייב לקבל סמיכה לדון ממי שקיבל סמיכה וכו' עד משה רבנו. וזה לשון הרמב"ם בעניין זה (הלכות סנהדרין ד, א):

אחד בית דין הגדול או סנדרי קטנה או בית דין שלשלושה - צריכין שיהיה כל אחד מהן סמוך מפי סמוך. ומשה רבנו סמך יהושע ביד... וכן השבעים זקנים - משה רבנו סמך, ושרת עליהן שכניה. ואותם הזקנים סמכו לאחרים, והאחרים לאחרים, ונמצאו הסמוכין איש מפי איש עד בית דינו של יהושע עד בית דינו של משה רבנו. סמיכה זו, נוסף על האישור שהדיין ראוי לדון את הציבור מעידה גם על היות הדיין חלק משרשרת המסירה של התורה, והיא מקשרת אותו בקשר ישיר אל משה רבנו. על חשיבותה של הסמיכה עמדו גם שוואניו, ולכן אסרו הרומאים את הסמיכה, כמו שמסופר בתלמוד (סנהדרין י"ג, ע"ב - י"ד, ע"א): **שפעם אחת גזרה מלכות הרשעה שמד על ישראל, שכל הסומך - יהרג, וכל הנסמך - יהרג, ועיר שסומכין בה - תיחרב, ותחומין שסומכין בה - יעקרו.**

רק בזכות מסירות הנפש של רבי יהודה בן בבא, שהלך בין שתי עיירות וסמך חמישה תלמידים, ונהרג כדי שיוכלו תלמידיו הסמוכים לברוח, ונמשכה הסמיכה עוד כמה דורות.

לדין הסמוך יש רשות לדון גם דיני קנסות (למשל תשלומי כפל וארבעה וחמישה) ודיני נפשות (בהרכב של 23 סמוכים). גם קביעת מועד החודש תלוי בבית דין של סמוכים. כדי לחדש את הסנהדרין,

יצור תיקים מפוארים וקלי משקל לספרי תורה

ישרות מהיצרן לצרכן

קורצברג & כלי הקודש & מכון הסופר

מפעל ליצור תשמישי קדושה לבתי כנסת
מכון לכתבה ותיקון של ספרי תורה ישנים וחדשים
לפרטים והזמנות טלפנו 1-700-50-88-22

למכירה ספר תורה

052-8381776

לוח דיגיטלי ממוחשב לבתי כנסת

